

Zdelovská drbna

UVNITŘ
TOHOTO
VYDÁNÍ
NAJDETE:

Zprávy z Obecního úřadu Str. 2

Zdelov z letadla Str. 3

Test pro chytré hlavy Str. 4

Historie Zdelova ve fotografiích Str. 5

Lumpíkův tajný výlet Str. 7

Zdelovský fotbal Str. 8

příloha- karta projev pomoci, 5 klíčů zdravého stravování

Posledního dubna jsme se již tradičně sešli v hojném počtu na pálení čarodějnic. Celému večernímu rejci vévodily bezkonkurenční čarodějnice za pultem, které se staraly o občerstvení. I díky místním hasičům, kteří se svědomitě starali o oheň, vše zdárně dopadlo a Zdelováci si užili čarodějnic. A tak to má být.

Foto Mečvěd

zprávy z OBECNÍHO ÚŘADU

Dne 23. května 2009
se v naší obci uskutečnil

OKRSKOVÁ SOUTĚŽ HASIČSKÝCH DRUŽSTEV

Soutěž bude probíhat od 9:00
za fotbalovým hřištěm.
Přijďte podpořit naše hasiče.
Občerstvení je zajištěno.

VOLBY

ve dnech 5. - 6. června 2009 se uskuteční volby do Evropského parlamentu. Volební místnosti v okrsku Zdelov bude volební místnost na obecním úřadu ve Zdelevě. V obci Zdelov bude jeden okrsek. Voliči, kteří se nebudou moci zúčastnit voleb ze zdravotních důvodů mohou požádat obecní úřad a ve dnech voleb okrskovou volební komisí o to, aby mohli hlasovat mimo volební místnost. V tomto případě okrsková volební komise vyšle k voliči dva své členy s přenosnou volební schránkou, úřední obalkou a hlasovacími listky k provedení voleb. Volby začínají v pátek 5. června 2009 od 14.00 hodin a končí ve 22.00 hodin a pokračují v sobotu 6. června 2009 od 8.00 hodin a končí ve 14.00 hodin.

Pamětní kniha obce Zdeleva

Pokračujeme

V poznámkách 1933 nenachází se zvláštních zpráv a událostí. K věčnému odpočinku odebraly se dvě naše občanky, paní Benešová a Františka Davidová. Požářem postiženo bylo jedno číslo Jindřicha Kupky, kteréž znovu postaveno. Jen stesku mezi lidem je dosti neb následkem krize dělnictvo nemá práci a peníze a málo kupují. Rolníci stěžují, že nemohou nic prodati a když tak za málo a nařikají všichni. Doba je vážná, mnozí vidí do budoucna válku, druzí inflaci. V roce 1933 stát vypsál výpůjčku práce, na níž upisovali lidé dobré vůle vůči státu, dále obce a peněžní ústavy atd. Ale bylo mnoho těch, jež měli a nechtěli, zvláště ve vysoké byrokracii byla prokázána nedůvěra. Půjčka práce měla být skutečně věnována na zaměstnání lidu, který pobíral žebračky. Na této půjčce práce jest obec Zdelov zúčastněná též a sice upsáno bylo 2000 Kč. Z pokladni hotovosti obecního školního fondu, na které obec obdržela dva dílčí dluhopisy pod číslem 0131920, 0131921, jež uloženy v pokladni knize školního fondu.

Chov domácího zvířectva u nás stoupl oproti roku 1927, hovězího o 7% a vepřového o 15%.

Statistika nezaměstnaných u nás vykazuje 50 nezaměstnaných mužů a žen.

Letošní rok vyznačuje se za zvláště úrodný, nejvíce u zrnitých plodin, tím žito kleslo na 80 Kč./1q, sláma na 6Kč./1q, jiné plodiny udržely svoji cenu dále. U vepřového nastaly časté domácí porážky, poněvadž řezníci mající velké nabídky, platili 4 Kč. za kg živé váhy, proto poráželo se doma a rozprodávalo s konkurenční cenou. Při této příležitosti domácích porážek zavedena byla obecní dávka, stanovená představenstvem na 5 Kč. za jeden porážený kus a určená pro pokladnu školního fondu obce Zdeleva.

Příště ještě k roku 1933...

z kronky obce pro vás připravila -pla-

II.část popisných čísel ve Zdelevě

	nyní	dříve		nyní	dříve
č.p.21	Hlaváček Bedřich	Hlaváčkoví	č.p.30	Smola Oldřich	Doležalovi, Peňas, Hloušková (učitelka)
č.p.22	Kolářová Anna	Švandálkovi	č.p.31	Červinkovi ml. st. Petr	Červinkovi
č.p.23	Šimerdovi	Kosek, Komárek, st.statek	č.p.32	Houštěkovi	Chaloupka Rudolf
č.p.24	Hamerskovi	Hlaváčkoví, Hamerskovi	č.p.33	Šustrovi	Doležalovi, Staňkovi
č.p.25	Novákovi	Kupkovi	č.p.34	Valc Lubomír	Šponarovi, Voříškovi
č.p.26	Karásková, Dostálová, Sehnalovi	Boháčovi, Dostálovi	č.p.35	Červinkovi - nový dům	kolaudace 2002
č.p.27	Híršovi, Cikánovi	Híršovi	č.p.36	Kysilková Marie	Bednaríkovi, Trpišovských
č.p.28	Hrbková Iveta	Kráčkoví, Dobšíkovi	č.p.37	Benáková Marie	Šrámkovi, Koňadovi
č.p.29	zbořený domek- Zárybničí	Šimonovi	č.p.38	Dašek Vlastimil	Markovi v uličce
			č.p.39	Hudousek Jan	Hudouškovi
			č.p.40	Bozetických	Šrámkovi, L. vráčekovi, Bozetických

sestavil pan Rudolf Hloušek a pamětník...

Omluva redakce

Chtěl bych se omluvit touto cestou všem čtenářům Drbny, za potíže s minulým číslem. Jak to tak bývá, když nejvíc spěcháte tak to jde o to hůř.

Nejdříve se při tisku zničil toner tiskárny, což jste poznali na kvalitě, následně jsem po vytištění téměř všech čísel zjistil špatné datum na titulní straně (březen 2009). No a aby toho nebylo málo, měl jsem problém s rozvozem, který jsem prostě nějak nestihal. Takže se ještě jednou omlouvám a příště se polepším (možná).

-Medvěd-

Zdelev letecky

Na snímcích pana Františka Fišera z července 2008, můžete vidět náš Zdelov z ptáčí perspektivy. Na prvním snímku od cesty do Kostelce je vidět dolní konec a domy u prodejny. Na druhé fotografii je krásně vidět např. koupaliště a rozdělení Zdeleva (horní-dolní konec).

Rady mistra
kuchaře

Čína

TEST

pro chytré
hlavy

Čína pro babičku

Ingredience: 600 g hrubě mletého vepřového masa, 1 velký pórek, sůl, pepř, čubrica, ústřicová omáčka, žampiony, 2 stroužky česneku, olej

Postup přípravy: Na olej dáme pomleté maso, 1/2 pokrájeného póru, žampiony malinko osolíme, popejme a přidáme čubricu a necháme dusit. Když je potřeba podlijeme trochou vody. Když je maso skoro hotové, přidáme druhou půlku póru a na plátky nakrájený česnek a necháme dodélat. Nakonec dochutíme ústřicovou omáčkou a solí. Pokud budete chtít víc šťávy, zahustí se škrobovou moučkou rozmíchanou ve vodě. Nechá se krátce povařit.

Podává se s rýží.

Čína pro lenochy

Ingredience: 1 kg masa (kuřecí nebo vepřové), sůl, koření na čínu, sójová omáčka, 1 cibule, olej, 2 Tompy (sladkokyselý zeleninový salát od HAMÉ)

Postup přípravy: Maso nakrájíme na kostky, osolíme, opepříme. Přidáme asi 1 a 1/2 lžičce koření a asi 4-5 lžiček sójové omáčky. Necháme přes noc marinovat. Ráno nebo večer promícháme. Na pánvi na oleji zpěníme nadrobno nakrájenou cibuli. Osmažíme maso a přidáme tompu. Vše necháme prohrát a podáváme klasicky s rýží (nebo jak kdo má rád).

Čína alá Kačer

Ingredience: 400 g masa (dle vašeho výběru), zelenina (dle vašeho výběru), soja, olej, grilovací koření, kečup, ořisky (nejlépe burské)

Postup přípravy: Maso omyjeme a nakrájíme na malé kousky. To samé se zeleninou. Maso dáme do jedné misky a zeleninu do druhé (nebo necháme na prkínku). K masu dáme trochu oleje, sojovku a grilovací kření "báj vočko", a promícháme. Rozpálíme pánev a orestujeme maso, poté přidáme zeleninu, ořisky a kečup, promícháme a na plno dovaříme 30-60 sekund. Podáváme nejlépe s rýží, ale dobré jsou i hranolky či chléb.

Čína trochu jinak

Ingredience: maso (vepřové nebo kuřecí), cibule, koření, špenát, špagety

Postup přípravy: Čínu si uvaříme jak kdo umí (já dávám z koření jen adžiku), ale nejdůležitější na tomto jídle je kombinace - špagety a špenát. Takže si uvaříme klasicky špagety i špenát (mražený, ochucený česnekem). Tím je jídlo hotovo. Na talíř dáme špagety, na to špenát a nakonec masovou směs. Jídlo je to opravdu vynikající, tak se nelekněte kombinace a hurá na to (někdy dávám místo masové směsi, směs se žampiony).

zdroj: www.recepty.cz

1. Ve kterém roce byla uvedena do provozu železniční trať Hradec Králové-Týniště-Letohrad-Lichkov

- a) 1874
- b) 1898
- c) 1913

2. Kolik obyvatel měl Zdešov v roce 1936:

- a) 322
- b) 488
- c) 566

3. Jak se jmenovali mlýny ve Zdešově:

- a) velký a malý
- b) vrchní a spodní
- c) horní a dolní

4. Které obci patří tento

- a) Žďár nad Orlicí
- b) Čermná nad Orlicí
- c) Albrechtice

znak?

5. Barokní kostel Bolestné panny Marie na Homolí u Borovnice pochází z ?

- a) konce 17 století
- b) konce 18 století
- c) začátku 19 století

6. Jakou nadmořskou výšku má nejvyšší hora Orlických hor Velká deštná ?

- a) 1095 m
- b) 1105 m
- c) 1115 m

7. Kde se ve Zdešově říká „Hadovina“?

- a) louce u potoka za Novákovými u „Hašatky“
- b) louce u potoka pod Hlaváčkovými na Bučku
- c) louce u potoka vedle koupaliště u mostu

8. Jak dlouho trvala výstavba dělostřelecké tvrze Hanička v Orlických horách?

- a) 11 měsíců
- b) 22 měsíců
- c) 33 měsíců

9. Podle čeho dostala název obec Šachov?

- a) okolní borovicové lesy rodily hodně šišek.
- b) v obci byly pece na sušení šišek na semeno
- c) v obci holdovali lidé hře v šachy

10. Ve kterém roce bylo otevřeno Zdešovské koupaliště?

- a) 1969
- b) 1966
- c) 1967

Pro Zdešovskou drbnu připravil: Medvěď

(správné odpovědi najdete na str.9)

Z paměti naší babičky

Ženy v domácnosti

Když jsem byla malá, stávala blízko našich dřevěná chalupa. Byla krytá doškovou střechou, na boční straně zvenčí měla dřevěné schody, které vedly na půdu. Pod schody měl boudu malý psík. V chalupě bydlela stará drobná paní a při chůzi se opírala o hůlku. Pole i louky co vlastnila, rozdala dětem. Tenkrát se ještě nebraly důchody, a tak měly děti povinnost dávat rodičům takzvaný vejvínek a starat se o ně. Jedna její dcera dostala louku a měla povinnost matce nosit půl litru mléka každý den. Mléko nosila, ale bylo na ni vidět, že ji to obtěžuje a s matkou moc nekomunikovala. Jednoho dne přišla a bylo zavřeno, babička nebyla doma. Dcera se nejdříve rozhlédla, pak sebrala hrstičku slámy, psí kastrůlek s ní vytřela a mléko do něho nalila a pak klidně odešla. S maminkou jsme všechno viděly a bylo nám moc trapně.

příspěvek napsala paní Miloslava Dostálová

Slavnostní vztyčování státní vlajky a čestná salva – i tato fotografie z 8. května 2009 patří k historii Zdešova.

"HISTORIE ZDEŠOVA VE FOTOGRAFIÍCH"

Rybník na dolním konci

Horní konec od mostu

Fotky pro Drbnu připravil Miloš Provazník

Jak se měnila obec Zdelov ve druhé polovině minulého století

Pokračování...

Pokud byla na koupališti restaurace, pořádaly se taneční zábavy, byla to pouťová, posvícenská a hlavně v plesové sezóně, ples hasičů, zahrádkářů, ale i ženy mivaly svůj „BABSÝ BÁL“..atd. DV Jednoty dovedl zajistit různou estrádu a nebo pěkný zájezd do různých částí republiky. Lidé se dokázali pěkně pobavit a při těch všech starostech bylo všem celkem dobře. Pro děti se pořádá Dětský den, pálení čarodějnic atd. Zahrádkáři pořádali přednášky o pěstování ovocných stromků, různých keřů atd. Tato organizace byla založena v roce 1965 a proto se členové učili pěstování podle moderní technologie a hlavně nové druhy stromků. V dřívějších dobách zde byly vysazovány hlavně vysokokmeny, štěpy a nebo domácí švestky, kterých bylo na každém poli celé aleje. Jiné ovoce se zde nepěstovalo.

Svaz mládeže také pořádá různé akce, byl nápomocen MNV při zajišťování a plnění různých brigádnických činností.

Nejstarší organizací v obci byli hasiči. To byla organizace, která přežila obě světové války a byla stále činná.

Sportovci ti se věnovali fotbalu a i když ze začátku neměli žádných dobrých hráčů, ani zkušeného trenéra hráli hlavně pro svoji zábavu a časem se vypracovali i k lepším výsledkům.

Ženy ty měly také svoje záliby a pomáhaly ostatním organizacím při různých akcích. DV Jednoty ten ze všech organizací měl v podstatě nejvíce peněz na svoji činnost a proto se zaměřoval na pořádání různých kulturních akcí, které byly zřejmější občany hojně navštěvovány.

SPOZ, to byla součást MNV, která zajišťovala vítání dětí do života, připravovala a zajišťovala zlaté svatby, pokud se podařilo zjistit kdo se tohoto krásného jubilea dožil, návštěvy a gratulace důchodcům a nakonec i smuteční rozloučení na poslední cestě.

Jak je vidět, každá společenská organizace měla v obci svoje místo a pomáhala občanům zprjemňovat život.

To je tak v kostce život naší obce, což by se ještě dalo určitě doplnit o různé další aktivity a podrobnosti. Není zde úmyslně poukazováno na to, kdo se více či méně přičinil o lepší vzhled obce, kromě těch pár lidí, bez kterých by to skutečně nešlo.

Takto proměnu obce zažil a popsal v prosinci 2007 bývalý poslanec Místního národního výboru a posléze Obecního úřadu .

Hloušek Rudolf

konec

(svoje vzpomínky pro Vás sepsal pan Rudolf Hloušek)

Protokol ze schůze divadelního a zábavního spolku ve Zdelově "JIRÁSEK"

Protokol č.13.

Protokol sepsaný z členské schůze, která se konala dne 23. června 1928 o půl 7 hod. večer u „Komárků“ ve Zdelově za přítomnosti 25 členů. Schůzi zahájil předseda spolku A. Hlaváček v 7 hod. večer, a na program uvedl následující body:

Program

1. Čtení protokolu z poslední schůze.
 2. Finanční pořádek z cikfistických závodů
 3. Další činnost spolku.
 4. Návrhy a dotazy.
1. Protokol byl přečten za přítomnosti 25 členů jímž byl jednohlasně schválen.
 2. Z cikfistických závodů bylo hrubého příjmu: 4.333Kč 50h vydaní: 2.341Kč 10h čistého zisku: 1.994Kč 40h celkový obnos v pokladně obnáší: 2.334Kč 79h
- Tento podnik dal spolku nemalou práci, přesto však bylo vidno že každý, slovo, ochotník" brál vážně a kdo mohl svou silou sleděl nezistně přispěti, at slovem či skutkem. V. Švančálek poděkoval pěknými slovy za spolupráci, členstvu na tomto podniku. Buďž jim všemna čest.*
- V. Provazník navrhuje by se sehrało divadlo v přírodě, což bylo přijato a předáno v úvalu výboru spolku. L. Hlaváček dal návrh, by spolek převzal posvícenskou zábavu k čemuž hostinský se uvolil a v případě prodávky neb vydávky, bude na polovic, protože návrh jednohlasně přijat. Dále hostinský Komárek žádal 200 Kč. Jako svoji pohledávku, půjčenou spolku na jevišti, ujednáno tedy že se mu v nejbližším čase zapraví. Přítel Boháč navrhuje by byl obnos 2.000 Kč uložen do záložny místní obce a okolí, umístěnou nyní u pana A. Marky. Návrh přijat a peníze uloženy bez závazně.*

Za členy čimé se přihlásili a přijati byli:

David František,

Hercík František,

Kupka Jindřich

Žádosti na obecní úřad a politickou správu byly podány 5. června r.1928

Schůze byla ukončena 10. hodín večer.

Hlaváček Adolf

t. č. předseda

Hendrych František,

t. č. jednatel

Dodatek,

Na žádost pana Komárka bylo splaceno 200 Kč. co jeho pohledávky na jevišti.

(zdroj: kronika divadelního spolku "Jirásek", kterou poskytl pan Petr Hlaváček z Bučku)

poznámka : kroniku spolku "Jirásek" opisuji přesně bez jakýchkoli úprav , včetně všech chyb a tehdejší vyslovnosti.

(pro drbnu vyluštil a přepsal Medvěď)

Lumpikův tajný svět

Pod vycházejícím sluncem, které mezi kmeny stromů svými zlatými paprsky rozehlívá v ranní rose třpytící se květy sasane a petrkličů, se jarní příroda probouzí k novému dni a my zpravidla míříme vstříc pracovním povinnostem nebo do škol. Jednoho krásného rána jsem měl také namířeno vstříc již zmíněným povinnostem a protože v tomto období se zejména sráčí zvěř dopásá u okrajů lesů, abych nabrala síly po dlouhé zimě, sledoval jsem, zda ji spatřím. Jaké však bylo moje překvapení, když jsem místo sráčí zvěře viděl „statného se vrací z „tajného výletu“, pochopí-li nikterak příjemné, když vidím volně se schopen. Zvlášť teď v jarních měsících, data, o které následně pečuje a kdy ke klid, který jí již tak civilizovaná krajina

Dovolte mi malé přirovnání, jak asi vypadal návrat „statného domácího mazlíčka“ s návratem psíka, který se také rád toulal a nikdo mu neřekl jinak než Lumpik. „Jeje, náš Lumpik! Kdepak ses zase toulal celou noc? Utekl se problémout nebo za fenou do vedlejší vesnice? Ty jeden zlatníku, že jsi nedáš pokoj! Taková dálka.“ Takto by si otázku. Skutečně zlá-instinkty psovité šelmy? ji ruší na svých stáva-Zamysleme se, zda to mi důsledky, které zvlášť v průběhu jar-výchově. Zamezme ne-výletů“, o kterých jejich majitelé mnohdy vědí, ale vůbec jim to nevadí. Při venčení se obvykle neprehledným místům, kde lze očekávat přítomnost zvěře, jako jsou lesní houštiny, remízky nebo vysoké trávy. To ovšem neznamená, že budeme naše pejsky uvazovat doma na řetěz. Vůbec ne! Dopřejme jim dostatek pohybu na přehledných prostranstvích v dosahu svého pána, kde nemohou ohrozit volně žijící zvěř.

S jezevci Anduli to tak při procházkách revirem děláme.

Tomáš Piatnicka

Chystáte se autem na Slovensko?

Vzhledem k tomu, že řada z Vás často a ráda cestuje k našim východním přátelům na Slovensko, ať už na dovolenou, za příbuznými nebo ze služebních důvodů, dovolte mi abych Vás v této souvislosti informoval o změně, která nastala, pokud pojedete automobilem .

Při cestě na Slovensko nebo i jako tranzit musí s sebou mít řidiči ve vozidle tzv. "Kartu prvej pomoci" - viz příloha na poslední straně.

Podle nových předpisů MZ SR ze dne 27.11.2008 musí být tato karta, obsahující nejnnutnější pokyny a nákresy k první pomoci při zranění lidí v každém vozidle!

Vytisknutou Kartu je nejlépe opatřit ochranou fólií (zalamínovat) nebo vložit do jiného plastového průhledného obalu. Kartu není třeba opatřovat jakýmkoliv razítky.

Karta 1. pomoci by měla být umístěná v palubní dokumentaci, někde po ruce ve vozidle, dostupná na vyzádnání policie. Pokud tuto Kartu nebudete mít při překročení hranic na Slovensko u sebe, hrozí Vám pokuta ve výši **60 Euro!**

První jednotky slovenskej zdravotníckej služby

KRVÁCANIE
Prvá jednotka zloží gázu a prstou ošetrí ranu. Ak osoba rýchlo prechádza do šoku, zavolať pohotovosť.

BEZVEDOMIE
Prvá jednotka zloží gázu a prstou ošetrí ranu. Ak osoba rýchlo prechádza do šoku, zavolať pohotovosť.

PORANENIE HRUDNÍKA A BRUCHA
Prvá jednotka zloží gázu a prstou ošetrí ranu. Ak osoba rýchlo prechádza do šoku, zavolať pohotovosť.

PORANENIE HLAVY
Prvá jednotka zloží gázu a prstou ošetrí ranu. Ak osoba rýchlo prechádza do šoku, zavolať pohotovosť.

ZLOMENINY
Prvá jednotka zloží gázu a prstou ošetrí ranu. Ak osoba rýchlo prechádza do šoku, zavolať pohotovosť.

SOK
Prvá jednotka zloží gázu a prstou ošetrí ranu. Ak osoba rýchlo prechádza do šoku, zavolať pohotovosť.

POPÁLENINY
Prvá jednotka zloží gázu a prstou ošetrí ranu. Ak osoba rýchlo prechádza do šoku, zavolať pohotovosť.

URAZ ELEKTRICKÝM PRUDOM
Prvá jednotka zloží gázu a prstou ošetrí ranu. Ak osoba rýchlo prechádza do šoku, zavolať pohotovosť.

KARTA PRVEJ POMOCI

112 18 123

Slovenští policisté údajně stopují hned za hranicemi, zejména zahraniční návštěvníky a nekompromisně pokutují.

FOTBAL

Nový trávník uveden do provozu.

Po téměř jednom roce mohli naši fotbalisté hrát doma na vlastním trávníku. Bylo to přesně 19. dubna 2008, kdy zápasem Zdešov-Albrechtice n.O.(0:0) skončila éra staré travnaté plochy. Když v roce 1963 jsme fotbalové hřiště zakládali, netušili jsme, že bez úprav vydrží 45 let.

Na Bílou velikonoční sobotu připadl ten dlouho očekávaný okamžik. Hřiště jako ze žurnálu, travnička jako perský koberec, nové brankové sítě, nalajnováno latexovou barvou. Rozlosování soutěže nám přálo a na úvod jsme přivítali tradičního soupeře Sokol Žďár n.O., s kterým vždy svádíme vyrovnané souboje.

Před zahájením zápasu krátce promluvil starosta obce p. Miroslav Bozetický a slavnostně uvedl zrekonstruovanou hrací plochu do provozu. Uvedl, že tomuto okamžiku předcházela dlouhá cesta, že bylo potřeba shromáždit poměrně vysokou částku, dosahující téměř půl milionu korun. Avšak díky Fotbalovému svazu Praha, Obecnímu úřadu Zdešov a řadě dalších sponzorů, se to podařilo.

Odborné práce při rekonstrukci provedla firma Eurogrún Vysoké Mýto. Dále bylo zapotřebí mnoha hodin brigádnické práce při hnojení, sečení a zejména zalévání. V kritických parných dnech loňského léta zde místní příznivci fotbalu trávili nepřetržitě celé dny a často i noci. Za všechny jmenuji Jardu Čestického. Patří jim za to. Dnes máme tak kvalitní hrací plochu, že nám ji mohou závidět i daleko za hranicemi regionu.

Pak již začal samotný mistrovský fotbal. Domácí hráči se vskutku vytáhli a nový trávník pokřtili jaksepatří a hostujícímu Žďáru nasázeli šest gólů, přičemž sami dostali pouze jeden.

Lze si jen přát, aby hrací plocha sloužila ku prospěchu sportu, aby se zde hrál kvalitní fotbal, aby na něm mohly vyrůstat i nové fotbalové generace.

-Jindra Urbánek-

Stránka 8

foto-Medvěd

Fauna a flóra kolem nás

Užovka obojková - *Natrix natrix*

Tohoto u nás prozradí nejhodnější hada lze bezpečně poznat podle žlutých až oranžových pálmě-sítek za hlavou. Zbytek těla má zbarvení značně variabilní (podle prostředí kde žije). Většina užovek tohoto druhu má na zádech kýlnaté šupiny v různých odstínech šedé a na břiše žluté až oranžové. Hlavu má zřetelně oddělenou od zbytku těla, které může měřit až 150 cm. Ve volné přírodě však žije i mezi její hlavní potravu patří především vodní živočichové jako menší ryby nebo čolci, nepohrdne ani žábou či dešťovkou. Pro zpestření jídelníčku si občas uloví nějakou tu ještěrku či hlodavce. Důsledně se vyhýbá kunikám a mláďatům. Tyto druhy, totiž vylučují toxin, který je pro užovku jedovatý. Ačkoli jako většina užovek má i užovka obojková jed, není schopna ho použít. Chybí jí totiž funkční jedový kanálek s vývodem do zubů. Je všeobecně známo, že užovka nepatří mezi škrtiče, takže má jedinou možnost - svou kořist polykat živou. Díky absenci jedového kanálku je naprosto neškodná i pro člověka. Užovka, jako ostatně všichni hadi, nejvíce spoléhají na svůj hmat a cit pro otřesy půdy. Jejich lovecká technika tedy spočívá v tom, že se snaží svoji kořist vyplašit, aby se pro ne stala lépe viditelnou. Ve většině případů užovky polykají svoji kořist tak, jak ji chytí. Nesnaží se jí nějak obracet. Pouze u ryb, díky ostrým šupinám, upřednostňuje polykání po směru růstu šupin, a u žab, které se nafoukují, raději spolknou nejprve zadní a pak přední část. Lépe se tak ze žáby dostane všechen vzduch a splaskne. Pokud je užovka zaháněna do úzkých a musí se nějak bránit, málokdy použije kousnutí. Snaží se nepříteli zastrašit hlasitým syčením, zpoštění těla, nafukováním krku a zvláštními zuřivými pohyby. Další metodou obrany je tzv. thanatóza - schopnost tvářit se jako mrtvý. Užovka se otočí břichem nahoru, otevře tlamu a jazyk nechá volně viset. Zornice vytočí k okrajům a z kloaky začne vylučovat sekret, který svou "vůni" připomíná mršinu. I přes tuto techniku se však stávají kořistí kun, jezevců, lišek, ježků a některých ptáků. Na mláďatech užovky si pochutnají třeba i ryby nebo potkani. Snášku vajec dokáží zcedimovat i docela malí mravenci.

Vyskytuje se po celé Evropě, západní Asii a severní Africe. Spolu se zmijí patří mezi hady s nejsevernějším místem výskytu vůbec. Lze ji nalézt i těsně za polárním kruhem. Nejradši obývá břehy jezer, tek, potoků a tůní. Patří mezi známé obyvatelé mokřadů a bažin. Také se ráda vylhává v suchých štrkovištích či lomech. Preferuje spíše nížiny, ale občas zavítá i do vyšších nadmořských výšek. Vzhledem k tomu, že ráda obývá břehy vodních ploch, není divu, že patří mezi výborné plavce a potápěče. Ve vodě tráví poměrně hodně času, protože mezi její hlavní potravu patří především vodní živočichové jako menší ryby nebo čolci, nepohrdne ani žábou či dešťovkou. Pro zpestření jídelníčku si občas uloví nějakou tu ještěrku či hlodavce. Důsledně se vyhýbá kunikám a mláďatům. Tyto druhy, totiž vylučují toxin, který je pro užovku jedovatý. Ačkoli jako většina užovek má i užovka obojková jed, není schopna ho použít. Chybí jí totiž funkční jedový kanálek s vývodem do zubů. Je všeobecně známo, že užovka nepatří mezi škrtiče, takže má jedinou možnost - svou kořist polykat živou. Díky absenci jedového kanálku je naprosto neškodná i pro člověka. Užovka, jako ostatně všichni hadi, nejvíce spoléhají na svůj hmat a cit pro otřesy půdy. Jejich lovecká technika tedy spočívá v tom, že se snaží svoji kořist vyplašit, aby se pro ne stala lépe viditelnou. Ve většině případů užovky polykají svoji kořist tak, jak ji chytí. Nesnaží se jí nějak obracet. Pouze u ryb, díky ostrým šupinám, upřednostňuje polykání po směru růstu šupin, a u žab, které se nafoukují, raději spolknou nejprve zadní a pak přední část. Lépe se tak ze žáby dostane všechen vzduch a splaskne. Pokud je užovka zaháněna do úzkých a musí se nějak bránit, málokdy použije kousnutí. Snaží se nepříteli zastrašit hlasitým syčením, zpoštění těla, nafukováním krku a zvláštními zuřivými pohyby. Další metodou obrany je tzv. thanatóza - schopnost tvářit se jako mrtvý. Užovka se otočí břichem nahoru, otevře tlamu a jazyk nechá volně viset. Zornice vytočí k okrajům a z kloaky začne vylučovat sekret, který svou "vůni" připomíná mršinu. I přes tuto techniku se však stávají kořistí kun, jezevců, lišek, ježků a některých ptáků. Na mláďatech užovky si pochutnají třeba i ryby nebo potkani. Snášku vajec dokáží zcedimovat i docela malí mravenci.

Tento druh je zvláště chráněn podle vyhlášky 395/1992 Sb. ve znění vyhl. 175/2006 Sb.

Smetanka (pampeliška) lékařská - *Taraxacum officinale*

Na silném dutém stvolu můžeme napočítat až dvě stě žlutých květů se zahnutými okvětními lístky. Její vejčité, kopinaté různé vykrojené listy vytváří velkou přizemní růžici. V prvním roce vytváří rostlina pouze tuto růžici, nekvete. Kořeny smetanky lékařské sahají velmi hluboko do země (i do hloubky, kde již půda není zoraná) a proto je těžké tuto často plevelnou rostlinu úplně odstranit z místa, kde není žádoucí - třeba ze zahrádky. Hlavně pokud je blízko louka plná těchto rostlin. Smetanka patří mezi tzv. miléčičí rostliny. Určité se vám už někdy stalo, že jste se potřísnili, nebo si alespoň ušpinili ruce mlékem, které pampeliška při poranění vylučuje, když jste utrhly květ či list této rostliny. Po odkvětu žlutých polštářů se objeví plody. Nažky s bílým chmýřím, díky kterému dokážou zasementit i velmi daleko od mateřské rostliny. Rozmnožuje se generativně i vegetativně. Vegetativní množení probíhá pomocí řízků kořene. Nevědomky se velmi často přenesí i nářadím. Obvyklejší je však generativní množení. Zralé nažky jsou roznášeny od mateřské rostliny pomocí větru či vody. Tato rostlina dělá krásky na čele nejen zahrádkářům, ale i zemělčím. Největší hrouzbou je pampeliška pro víceleté pícniny. Díky své velké odolnosti se vyskytuje po celé České republice, Evropě, Asii. Zavlečena byla i do severní Ameriky. Můžeme ji najít na vřechových zahrádkách, loukách, polích, rumišťích, mezích ale i u cest.

TEST

Správné odpovědi: 1a,2b,3c,4b,5a,6c,7a,8b,9b,10c

(zdroj: www.priroda.cz)

Pod záštitou Obecního úřadu a za přispění zdešovských občanů tento zpravodaj vydává Petr Nedvědek.

Kontakt: tel. 494381111, e-mail: zdešovskadrbna@seznam.cz, poštovní schránka č.p.18 Zdešov

Toto číslo vychází v nákladu 105 výtisků.

Stránka 9

Pět klíčů k bezpečnému stravování

Udržujte čistotu

- ✓ Před manipulací s jídlem a během jeho přípravy si často umyjte ruce.
- ✓ Umývejte si ruce po použití toalety.
- ✓ Omývejte a dezinfikujte všechny povrchy a zařízení, používané pro přípravu pokrmů.
- ✓ Chraňte potraviny a prostory v kuchyni před hmyzem, hlodavci a jinými škůdci.

Proč?

I když většina mikroorganizmů nemusi nutně způsobit zdravotní problémy, je řada mikrobrů, které jsou pro lidský organizmus nebezpečné. Nacházejí se především v půdě, vodě, zvířatech i lidech a přenášejí se na rukou, utěrákách, nádobí a zvláště na kuchyňských předmětech. Dotykem se mikrobrů mohou přenést na pokrm a způsobit onemocnění z potravin.

Oddělujte pokrmy syrové a uvařené

- ✓ Oddělujte syrové maso, drůbež a mořské plody od ostatních potravin.
- ✓ Pro manipulaci se syrovými potravinami použijte zvláštní nářadí a nádoby, jako jsou nože a krájecí prkénka.
- ✓ Uchovávejte pokrmy a jiné potraviny, abyste zabránili kontaktu mezi syrovými a zpracovanými potravinami.

Proč?

Syrové potraviny, především maso, drůbež, mořské plody a jejich šťávy, mohou obsahovat nebezpečné mikroby, které se mohou během přípravy a skladování jídla přenést do ostatních potravin.

Pokrmu důkladně vařte

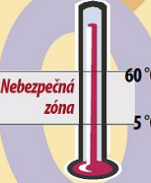

- ✓ Pokrm, zvláště pak z masa, drůbeže, vajčinek a mořských plodů, důkladně vařte.
- ✓ Polevky a dušená jídla přiveďte k varu a vařte tak dlouho, aby uvnitř celého pokrmu bylo dosaženo teploty alespoň 70 °C po dobu 10 min. Ujistěte se, že šťávy z masa a drůbeže jsou čiré, nekrvavé. Nejlépe, když použijete teploměr.
- ✓ Pokrm vždy řádně ohřívejte.

Proč?

Důkladné vaření, při dosažení teploty 70 °C uvnitř celého pokrmu po dobu 10 min., zabije téměř všechny nebezpečné mikroby. Mězi jídla, která vyžadují zvláštní pozornost, patří sekané maso, masové rolády, velké kůry a drůbež vcelku.

Uchovávejte pokrmy při bezpečných teplotách

- ✓ Uvařené pokrmy nenechávejte při pokojové teplotě déle než 2 hodiny.
- ✓ Hotové pokrmy a zkáze podléhající potraviny včas uložte do ledničky (min. teplota 5 °C).
- ✓ Servírujte pokrmy velmi horké (více než 60 °C).
- ✓ Neskladujte pokrmy příliš dlouho, ani v ledničce.
- ✓ Nerozmrazujte pokrmy při pokojové teplotě, ale pozvolna v ledničce.

Proč?

Je-li pokrm uchovávan při pokojové teplotě, mikroby se mohou velmi rychle rozmnožovat. Pokud se však jídlo udržuje při teplotě nižší než 5 °C nebo vyšší než 60 °C, rozmnožování mikrobrů se zpomalí nebo zastaví. U některých nebezpečných mikrobrů však dochází k jejich rozmnožování i při teplotě nižší než 5 °C.

Použijte nezávadnou vodu a suroviny

- ✓ Použijte nezávadnou vodu nebo ji upravte tak, aby závadná nebyla.
- ✓ Vybírejte čerstvé a nezávadné potraviny.
- ✓ Volte zpracované potraviny, jako například pasterované mléko.
- ✓ Omývejte ovoce a zeleninu, zvláště důkladně, pokud je jíte syrové.
- ✓ Nepoužívejte potraviny po uplynutí doby jejich trvanlivosti a data použitelnosti.

Proč?

Suroviny, včetně vody a ledu, mohou být kontaminované nebezpečnými mikroby a chemikáliemi. Kocické chemikálie se mohou tvořit ve stážených a zplsněných potravinách. Pečlivý výběr surovin a jednorázová opatření, jako jsou mytí a ostraňování slupky, mohou toto riziko snížit.

Znalost = Prevence

Popisy jednotlivých úkonů při různých úrazových dějích a ochoreniích

KARTA PRVEJ POMOCI

<p>1. - ZHODNOTĚ SITUACIÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> - CHRÁŇ SEBA - AJ OSTATNÝCH - POSKYTNÍ PRVÚ POMOC - PRIVOLAJ POMOC - TEL.: 112 	<p>2. ZASTAV ŽIVOT OHROZUJÚCE KRVÁCANIE</p>
<p>3. VYŠETRI VEDOMIE A DÝCHANIE</p>	<p>4. SKONTROLUJ DÝCHANIE, AK NEDÝCHA ZAKLON HLAVU, ZNOVU SKONTROLUJ DÝCHANIE</p>
<p>5. AK POSTIHNUTÝ NEDÝCHA, ZAČNI OŽIVOVANIE VONKAJ. SOU MASÁŽOU SRDCA - 30 STLAČENÍ A POKRACUJ V POMERE 2 x VDYCH / 30 x STLAČENIE</p>	<p>6. PO OŽIVENÍ POSTIHNUTÉMU OŠETRI OSTATNÉ ZRANENIA, STABILIZUJ POLOHU A KONTROLUJ VEDOMIE DÝCHANIE A KRVNÝ OBEH</p>

KRVÁCANIE
Ranu zakry sterilnou gázou a pevne obviaž obväzom. Ak obväz rýchlo presakuje, sťah rukou, končatinu nadvihni.

BEZVEDOMIE
Zisti či dýcha, ak nedýcha a nereaguje, začni s nepriamou masážou srdca a následne záchrannými dýchmi (pozri OBRÁZOK). U detí sa začína 5 záchrannými dýchmi, následne ako u dospelých v pomere 2:30

PORANENIE CHRBTICE
Raneným, ak to nie je nevyhnutné, nehýb. Udržuj ho v polohe, v akej si ho našiel.

PORANENIE HRUDNÍKA A BRUCHA
Poranenie zakry sterilnou gázou. Zabodnuté predmety nevyťahuj! Zraneného prikry. Nepodávaj pití! Pokračuj ako pri postupe: „ŠOK“.

PORANENIE HLAVY
Zranenému znehybní hlavu. Pri krvácaní z nosa, úst daj hlavu do polohy na bokul Rany sterilne prikry.

ZLOMENINY
Končatinou nehýb, nenaprávaj ju! Polohu končatiny zabezpeč pevnotou dlahou (kib nad a pod zlomeninou). Otvorenú zlomeninu prikry sterilnou gázou.

ŠOK
Skontroluj či nekrvácaš! Zastav krvácanie! Ulož na chrbat, zdvihni nohy o 40 cm, hlavu daj nabok. Dôkladne prikry. Ak ide o srdcový záchvat alebo poranení hrudník, daj do polosedu.

ÚRAZELEKTRICKÝM PRÚDOM
Vyprni hlavný zdroj elektrického prúdu!!! Pri strate vedomia vykonaj postup: „BEZVEDOMIE“.

POPÁLENINY
Popálených miest sa nikdy nedotýkaj! Na postihnuté miesta prilož sterilnú gázu. Pripalené šatstvo neodstraňuj! Pokračuj ako pri postupe: „ŠOK“.

Spracované podľa Prílohy k vyhláške MZ SR zo dňa 27.11.2008

112

18 123

